

iuridicè interroganti, se occidisse hominem, intelligendo, culpabiliter.

633 6. Quando scholastici in Vniversitate interrogantur à Iudice, an locuti fuerint cum aliquo Oppositore ad Cathedram, licet cum illo confabulati sint; si nihil ad subornationem pertinens tractaverunt, seu pacti sunt cum eo, securè possunt iurare, non fuisse cum eo locuti, intelligentes, aliquid ad subornum attinens; de hoc enim praesumitur Iudicem inquirere. Magist. Hozes, num. 47.

634 Omnes istae negationes, & aliae similes licitae sunt: & potiori fundamento iam istis, quam illis, de quibus dixi à num. 613. potest affirmari, non dari restrictionem, modo dicto, num. 614. ut potè conformes intento interrogationis, quae inquit, vel de delicto, vel de aliqua circumstantia facti (ut in exemplo de peste) quae non datur. Et sic, negare in his casibus consonat intento interrogantis; vide Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 8. §. 6. & Torrecilla, à num. 137. qui alios huius instituti apponunt casus; vide etiam ad usum istius Amphibologiae, supr. num. 621.

635 Pro coronide huius materiae accipe verba Patris Corella, dexteriter omnia haec compilantis, haec sunt: *Compendio* enim, este parrafo toda la doctrina arriba dicha, las restricciones purè mentales estàn condenadas, por mentira; y si se añade juramento, por perjurio; y así, en

ningun caso se pueden practicar. Las restricciones externas no son mentiras, ni condenadas por tales; y restricciones externas son, ò quando las hace ambiguas la circunstancia de la perijona, oficio, Ironia, Eutrapelia, Hyperbole, ò Metaphora, ò quando la urgente necesidad las hace tambien equivocadas. Si las amphibologias, que se hacen con palabras equivocadas, ex se, ò por las circunstancias, ò las figuras rethoricas, se usan sin necesidad alguna, seràn pecado venial, no por ser mentirosas, si por ser contra el precepto afirmativo de manifestar la verdad, quando no ay causa justa de ocultarla; aunque poca causa basta, para que no sean pecado venial, v. g. el divertimiento, ò recreacion honesta, & c. (hablo secluso el daño de tercero) si estas amphibologias son juradas, si es con necesidad, y no ay injusticia, ningun pecado serà; si sin necesidad, seràn dos pecados veniales; vno contra la veracidad, que dicta hablar ingenuamente; y otro contra la virtud de la Religion, por jurar sin discrecion. Pero usar de palabras, que ni ex se, ni ex circumstantiis, ni ex figuris rethoricis, son ambiguas, con necesidad urgente, no es mentira; si esta falta, serà mentira; y si se añade juramento, serà perjurio; y pecado mortal.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

VI.

VIGESIMA OCTAVA propositio.

QUI MEDIANTE COMMENDATIONE, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali prestare iuramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Damnata.

EXPLANATIO.

636 **S**entiendum est, quod qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, debet non uti restrictione purè mentali, negando cum iuramento à similibus personis petito, quod taliter promotus sit, quamvis crimen fuerit occultum: quia ita declarat hic Innocent.

637 Dixi, quod taliter promotus fuit; nam delictum, quod ut tale, declarat hic Pontifex, non debere zelari Iudici, est quod mediante munere, & commendatione sit promotus ad Magistratum, exigit à promoti iuramento de mandato Regis; & ait hic Lumbier, num. 1857. & 1858. & Torrecilla, num. 275. inquisitionem istam non esse quid substantiale, sed ex formulario, & stylo antiquo; y pregunta de tablilla, ut ipsi aiunt. Cumque talis interro-

gatio sit de materia, quae quasi parvipenditur, & nihil, aut ferè nihil deperditur, sive negativè, sive affirmativè respondeat Candidatus, seu iam promotus ad Magistratum; cum omnes, ut Iudices agnoscunt, his favoribus, & mediis ad illa ascendant officia inde est, quod nulla datur causa ad tergiversationem, seu restrictionem, quae sensibilis reddatur; & sic veritatem obligatur respondere; quia licet finis propter dicta non damnatur, damnatur tamen medium, id est, quod his restrictionibus utatur, quae mendacia sunt; cum non detur causa vergens, quae sensibiles illas reddat.

638 Et quamvis hoc aliquibus placeat; mihi nec displicet, nec ex toto approbo. Difficultas autem esse potest, an in practica, & in presenti ita sit; ideoque me refero ad principia, quae iam apponam, communia, & in hac materia secunda; etsi haec non sufficiant pro isto praesenti casu, dicemus: Summum Pontificem hunc specialem casum damnare propter speciales rationes; fortè, quia contra bonum commune est, quod Magistratus ad talem ascendant honorem, cum digni non sint, ut timeri debet de talibus medijs promotis.

639 Relictis ergò plurium placitis, duo assero: Primum, quod si Iudex tunc casus, exigit iuramentum, & aliàs praecedat infamia, vel accusatio legitima, non potest taliter promotus negare crimen.

Se-

sa recuperatio, ait Leander de Murcia; & quando est dubium, an recuperari possint, erit licitum occidere, tom. 2. de disquisit. leg. 4. disp. 9. ref. 16. quod mihi etiam probatur.

Quæres secundo: Si unum aureum furatum non est sufficiens causa ad occidendum furem, ut ab eo tollatur? Quænam erit quantitas, pro qua servanda licebit eum de medio tollere?

665. Accipe pro responsione verba Leand. de Murc. Respondeo igitur eam quantitatem, quæ attentis circumstantiis personæ, & rei familiaris notabiliter diminuat statum, & conservationem personæ, vel notabilem afferat incommoditatem in victu, & sustentatione personæ, esse sufficientem, ut pro eius defensione occidatur invasor. Quare si aliquis non habeat, nisi quinquaginta aureos, ex quibus tota eius ratione victus dependet, vel quibus commerciando familiam conservat, licebit illi occidere invasorem pro eorum defensione, si aliter illos tueri non possit. Iuxta quem prudentialem Theologizandi modum dives, ait Hozes, non potest vitam adimere latronis ob defensionem centum regalium, seu aliorum bonorum, quorum carentia nimis non est damnificatus, quod mihi satis arridet: siquidem hominis vita, non ita parvi æstimanda est.

Sic Hozes, n. 15.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

TRIGESIMA SECUNDA propositio.

NON SOLVM EST LICITVM defendere defensione occisiva, quæ acta possidemus, sed etiam ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.

Damnata.

TRIGESIMA TERTIA propositio.

LICITVM EST, TAM Hæredi, quam legatario contra iniuste impediendum, ne, vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut & ius habentem in Cathedrali, vel Præbendam contra eorum possessionem iniuste impediendum.

Damnata.

EXPLANATIO.

666. **S**entiendum est, non esse licitum occidere impediendum nos acquirere ea, ad quæ ius habemus, vel possessuros speramus: quia ita declarat Innocentius dum contrarium damnat.

667. Supponendum cum Magist. Hozes hic, num. 1. & 2. quod etsi non liceat occidere impediendum à consecutione bonorum, seu dignitatum, ad quæ ius quis habet, obligatur tamen impediens restituere damnum parti illatum. Vnde, qui impeditur promissum acceptatum (quamvis abs-

que

que fraude, & dolo) tenetur obstitans restituere parti, quæ acceptavit, valorem rei promissæ; quia ius ad eam habet. Et si promissio accepta non erat, sed impedimentum posuit aliquis dolo, & fraude, ut non impleteret, v. g. dare eleemosinam pauperi, obiciendo elargitori, quod pauper non est, cum vere pauper sit, peccat etiam contra iustitiam, & restituere tenetur iuxta spem pauperis; quia licet adhuc non acceptavit promissum, & sic non habet ius ad illud: habet tamen ius, ne impediat fraudibus, & dolis: si vero absque mendaciis, prudentiali ratione id obstat, dicendo, quod eleemosinam tribuat alteri indigentiori, qui re ita sit, non operatur contra iustitiam: & sic ad nihil tenetur; sicut qui eo modo impeditur testatori relinquere legatum cui intendebat, sed alteri operæ piæ, quam testanti proposuit, quæ communia sunt.

668. Et ratio est: quia valde erant periculosa in praxi propositiones istæ; utpotè obnoxia pluribus homicidiis: & cuilibet videretur, quod suus propinquus, aut emulus, à consecutione hæreditatis, legati, Cathedrali, aut Beneficii, eum impediens, & quod impediens occidere posset.

669. Non damnatur hic occidere invasorem bonorum temporalium, quæ possidentur in magna quantitate, servato moderamine, vide Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 8. punct. 4. à n. 55. & propositionem antecedentem.

Non damnatur 2. opinio Bonacin. tract. 1. de restitution. disp. 2. quæst. vltim. punct. 1. §. 10. num. 4. afferentis, esse licitum domino rei furatæ domum latronis ingredi, & eam recuperare, etiam si cum homicidio illius, si alia via non suppetit recuperandi rem ablatam; quia ius habet, non solum ad eam, quod propositio damnata dicebat, sed etiam in eam, in quam dominium actuale habet, quod damnata non dicebat. Ita Hozes, num. 9. & Torrecilla, num. 3.

670. Plures tamen Authores hanc opinionem non admittunt, eo quod vis actualis non instat. Accipe Illustrissimum Tapia, tom. 2. leg. 5. quæst. 7. artic. 2. de isto casu loquentem: *In his, & similibus eventibus non instat vis actualis: ergò non potest vi repelli. Vnde non est tunc necessitas, nec habet locum, vim vi repellere licet, sed potius erit vindicta privata, quæ est in re natura prohibita: igitur in his casibus recurrendum est ad Iudicem, qui habet auctoritatem publicam ad sumendam de offensore vindictam, & reddendam satisfactionem offenso.* Quæ verba sumi, ut regula possunt pro aliis casibus; sed adhuc probabilem iudico eam, ut iacet, opinionem.

671. Mag. Hozes adducit casum, in quo iuxta nostr. Anton. à Spirit. Sanct. de consult. consult. 93. fuit licitum delinquenti in Ecclesia refugium habenti homicidium cuiusdam satellitis, qui per vim ab ea eum extrahere con-

per intrinsecè malum est; & addo, vt securius explicem, esse grave peccatum, vtpotè materia gravis contra reverentiam Sacramentorum. Ita Torrecilla, 1. impref. hic, num. 76.

645 Hæc opinio damnata fuit Ioannis Sanchez, select. disp. 35. num. 6. qui aiebat quod Sacerdos, cui ab hæretico minata fuisset mors, vel aliquod grave damnum, si non consecrasset panem omnem, qui esset in foro, poterat licitè proferre super illum verba consecrationis absque intentione consecrandi. Item, quod poenitentis, à quo minata similiter fuisset mors Confessori, si non imponderet illi absolutionem, posset Confessor dicere verba absolutionis sine intentione illud absolvendi; & vterque casus damnatur hic ab Innocent.

646 Vnde proferre verba consecrationis supra triticum panem, vel qui vt talis ab aspicientibus iudicatur; & verba absolutionis Sacramentalis supra dispositum, aut indispositum, vt ab aliis, vel ab ipso poenitente dispositus iudicetur; & formam Baptismi, & c. non apponendo voluntariè intentionem consecrandi, absolvendi, vel baptizandi, proportione servata, ex quacumque causa fiat, etiam ad vitandam mortem, lethale sacrilegium erit.

Insuper erit mortale dare Hostiam, non consecratam alteri, quasi communicaturo, etiam si ipse consentiat. Filgueira hic cum Suarez.

647 Dixi, etiam si ipse consentiat; nam Villalob. tom. 1. tract. 7. dif. 38. num. 7. & Ludov. à Sanct. Ioann. de Eucharist. quaest. 7. artic. 8. dif. 3. asserunt, quod si grave scandalum sequetur; si peccator, qui indispositus est, non communicat, potest Sacerdos, consentiente peccatore, formam illi tribuere non consecratam. Et alii id affirmant posse fieri ob metum mortis; sic Dian. 3. part. tractat. 6. resol. 48. vers. *Septimo*: Nisi incuteretur in contemptum Sacramenti, vel odium Religionis. Et si occasio detur circumstantibus idolatrando, aiunt, vitabitur, si Hostia consecrata proponatur adoranda, & à tergo non consecrata, ita vt non videatur, nec adoretur. Sed omnia hæc damnata sunt in presenti; quia vere est simulatio in administratione Sacramenti, quod re ipsa non ministratur; ita Magist. Hozes hic, à num. 1. & Filgueir.

648 Non damnatur hic ministrare Eucharistiam peccatori occulto, qui publicè eam petit, si Sacerdoti grave damnum minatur, si id non faciat; quia hoc non est fingere, vt patet, administrationem Sacramenti. Corell. n. 120: Torrec. hic, num. 29. fine.

649 Non damnatur 2. ministrare Sacramentum in materia dubia pro casu necessitatis, vt ad vitandum periculum gravis damni, vt consecrare in vino congelato; dummodò non incutiat metus ad hoc in contemptum Sacramenti: quia non fingit Sa-

cra-

cramentum, qui cum intentione illud conficit in materia probabili, & interveniente gravi causa; ita Torrecilla, tract. 2. consult. 8. num. 29. fine.

650 3. Non damnatur asserere, quod si contrahentes matrimonium (qui quidem Ministri sunt huius Sacramenti) coram Ecclesia, apponant consensum ex metu gravi extortum à voluntaria causa, & ad extorquendum illum, absque intentione conficiendi Sacramentum, non peccabunt (mortalitè, nec venialitè, si cum intentione) quia talis consensus, vtpotè ab Ecclesia factus illegitimus, nec est materia, nec forma; de quo vide Sanchez, lib. 4. de matrim. disp. 16. à num. 6. & Curs. Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 9. dub. vnic. à num. 13. Lumbier hic, num. 1866. & Magist. Hozes hic, num. 16. & 17.

651 4. Non damnatur, quod quando Confessor poenitentem indignum absolutionis invenit, signum crucis super ipsum faciat, & aliqua pronuntiet verba (non verò formam absolutionis) quia hoc non est fingere administrationem Sacramenti, siquidem nullam formam profert, sed occultare ob sygillum indispositionem poenitentis, qui prius de hoc admone-

neri debet; ita com-

TRIGESIMA PROPOSITIO.

FAS EST VIRO HONORATO

occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si alitè hæc ignominia vitari nequit; Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impingat alapam, vel ictum fustis fugiat. Damnata.

EXPLANATIO.

652 **D**Væ sunt huius propositionis partes, quas seorsim explicabo.

Sentiendum est 1. esse omnino illicitum viro, etiam honorato, occidere invasorem sui honoris, licet alia via calumnia, quam inferre nititur, vitari non possit; quia ita declarat Innocent. dum contrarium damnat, in prima huius propositionis parte.

653 Ratio est: tum, quia sicut calumnia, aut contumelia fit verbis, ita defensio contra illam verbis vitari debet, non facto, & minus tali facto, vt ablatione vitæ. Et iura rigorosè talem homicidam plectent: Tum, quia talis propositio erat in praxi maximè perniciofa; nam homines passim inhonorari se iudicant ab aliis, & frequentèr acciderent homicidia; & meo videri, hæc est præcipua ratio huius damnationis, & ita Lumbier, num. 1870.

654 Dices, in plus habent homines honorati famam, & honorem, quam vitam; sed certum

K

est,

est, quod in defensionem vitæ possum aggressorem vitæ meæ occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ: ergo homines honorati possunt occidere inuasorem honoris cum moderamine inculpatæ tutelæ. Hinc videtur, quod opinio damnata fortè est speculative probabilis pro homine honorato; sed quia in praxi periculosa, sanctissime damnatur. Respondet ergo Magist. Hozes hic, num. 9. quod vita talè bonum est, vt semel deperditum, non possit recuperari: at verò honor decursu temporis reformatur; & homines honore cupidi, & vita comite, pluribus modis, & sagaci industria ad pristinum statum, & sæpè meliorem, se instaurant; & sic rationaliter petit vita maiori seruari defensione, quam honor. Item, quia nemo est vitæ suæ dominus; ideoque debet illam singulari cura seruire: honoris autem dominium habet, & licet alii sæpè ex illo pendeant: hoc per accidens sequitur, amisso absque culpa honore, quem non ita studiosè, ac vita defendere obligamur.

Vnde eadem ratione damnatum manet, asserere, quod est licitum occidere calumniatorem, ne prosequatur calumnias, vel contumelias; & fortiori ratione vindicare iam factas.

655 Sentiendum est 2. quod percussus alapa, vel fustis, non potest licitè post alapam, & fustis percussione, & à percussente arrepta fuga, illum occidere: quia ita declarat Innocent. in 2. huius

damnatæ propositionis parte.

656 Dices, sicut persequendo latronem possum recuperare furtum, & sic ius habeo ad insecutionem, & occisionem cum moderamine: sic persequendo alapam percussorem, recuperare valet percussus honorem deperditum? Hinc etiam videtur hanc partem propositionis speculative fortè probabiliter esse: & ita asserit Dicast. de iust. leg. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 7. num. 79. & asserit Filgueira hic; sed quia perniciose in praxi, iniustissime damnatur: & ideo Filgueir. de contraria, & vera opinione dixit: *Huius opinionis fundamentum Christiane potius, quam metaphisicè proponendum est.* Et sic ex eius verbis respondeo ad obiectum. Ait ergo: *Respondent aliqui, tum recurrendum esse ad Iudicem habentem auctoritatem publicam ad sumendam vindictam de offensore, & reddendam offenso satisfactionem. Ludibrio habent hanc responsionem seculares, præcipuè nobiles; sed Dominus deridebit eos, qui legem Evangelicam Matthæi 5. si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. Luca 6. Qui te percutit in maxillam, præbe alteram. Neglexerunt, & parvipenderunt.* Hucusque Filgueira.

657 Et ratio est: tum, quia ista est vindicta, non recuperatio honoris, cum fugiens non portet secum honorem, sicut fur secum fert ablata, quem licitum est sequi, & occidere, si alio medio ablata in magno pretio recuperare non pos-

possum: sed potius per illius fugam, & ignaviam manet iniuriatus ex parte satisfactus. Tum, quia cuilibet infamæ nota homini licitum videretur fore.

658 Non damnatur in hac secunda parte, primo impedire morte aggressoris, alapam, vel percussione fustis, quando actu imminet; quia hæc erit iusta defensio, si moderamine fiat, ita Torrec. hic.

659 2. Non damnatur, quod si iniuriatus sistat in eodem loco, quasi confirmans factum sua invecundia, possit ab iniuriato occidi, si aliter illa continuatio offensæ vitari nequeat, ita Lumbier, 2. in pres. n. 280. hic Torrec. Corell.

TRIGESIMA PRIMA propositio.

REGVLARITER OCCIDERE
possunt furem pro conservatione
vnius aurei. Damnata.

EXPLANATIO.

660 Sentiendum est, esse lethale peccatum occidere furem pro conservatione, vel recuperatione vnius aurei: quia ita declarat Innocent. hic, nam vita hominis, non ita parvi æstimanda est. Et licet in specie non damnetur, quod pro conservatione duorum, aut trium aureorum possit latro occidi; tamen eadem ratio damnationis in his militat.

661 Non damnatur hic asse-

rere, quod possit hoc fieri, accedente alia gravi circumstantia: quia hoc non est regulariter, nec præcisè ratione aurei conservandi.

Vnde non damnatur: quod possit occidi latro, si nitendo auferre autem, auferendus est simul ab eo honor, vt in equite, auctore milite, si notandi sunt de ignavia, non defendendo aureum.

662 2. Quod possit occidi, si aureus ad conservationem vitæ, illum possidentis necessarius est, aut ad vitandum grave malum, vt si ad solvendum debitum, cuius causa in carcerem coniectus fuit, illum habebat; vt ait Corella.

663 3. Occidi potest latro, si præsumitur prudenter, quod præter aureum vult auferre vitam, vt præsumitur de latrone nocturno; & quamvis diurnus sit, si ad hanc præsumptionem indicia vehementia dentur, etiam occidi potest: seruato in quocumque casu moderamine inculpatæ tutelæ; ita Lumbier, Hozes, & Torrec.

664 Quæres primo: An sit licitum latronem occidere pro auferendis bonis ab eo furatis; etiam si postea absque eius occisione possint recuperari? Aliqui, quos suppresso nomine, refert Hozes hic, num. 6. affirmant: quia quisquis ius habet seruire bona sua, alii apud Dian. 5. part. tract. 4. ref. 17. negant: quod mihi cum Hozes probabilius, videtur, quando per iustitiam, vel alio medio non est difficile recuperare furata:

Si autem erit difficilis, & quæstio-

Secundum, quod si dum Iudex exigit iuramentum, non praecedit, nec infamia in reo, nec accusatio partis: & ex eo quod fateatur reus crimen, amittet famam, ad quam ius habet, potest cum iuramento negare illud, sicut ceteri rei, taliter interrogati; quia ius naturale habet ad non se prodendum; vide num. 619. ita ferè omnes sanè intellecti.

640 Placuit mihi doctrina Patris Filgueir. loquendo de teste, quam eius verbis appono, dixit ergò: *Quam ut ad amicum hanc difficultatem*, ut par est, agamus, supponendum est ex communi Doctorum opinione, non teneri testem reificari quotiescumque ei constat; Iudicem non interrogare iuridicè, quod in multis consistit, de quo alibi; quamvis modo sufficiat, quod tradit D. Thom. 2. 2. quaest. 70. artic. 2. in corp. ubi inquit, ad hoc, quod Iudicium sit actus iustitiae, tria requiruntur. Primò quidem, ut procedat ex inclinatione iustitiae. Secundò, quod procedat ex autoritate Praesidentis. Tertio, quod proferatur secundum rectam rationem prudentiae, inter quae verba, illa mihi ponderanda veniunt, nempe, ut procedat ex inclinatione iustitiae, ut iudicium fiat ad iustitiae conservationem, & exaltationem, non autem ad proprium commodum acquirendum; quare aliquando non facillè de peccato mortali arguuntur, qui aliquid ementes, non iurant iuxta intentionem satellitum, vulgò, *de los*

Alguaciles, interrogantium, quo pretio empta fuerit res; quia communiter, ut experimento comprobatur, non exigunt iuramentum ex inclinatione iustitiae, & ut dicitur *cap. Forus, de verbor. signific.* Non est ergò Iudex, si non est in eo iustitia, sed ex quadam propensione ad molestias vendentibus inferendas propter pecuniae extractionem: in quo nec conservant, nec exaltant actum iustitiae, sed addentes iniquitatem ad iniquitatem, populo vociferante, sunt profecto in damnationis statu; hoc supposito.

641 Dicendum est, posse aliquem dupliciter detegere crimen occultum: Primò, quando infamia non praecessit, vel semiplena probatio; & tunc certum est, non teneri crimen occultum fateri, etiam si sub iuramento interrogetur; quia tunc non debite interrogatur. Secundò, si talis infamia praecessit: nam aut fuit infamia delicti, quae habet vim accusationis, vel fuit infamia delinquentis, quae etiam tenet vim semiplenae probationis, & tunc tenetur fateri crimen occultum, ut est omnium Theologorum sententia; ergò promotus ad Magistratum, vel officium publicum debet praestare iuramentum sine restrictione mentali, & iuxta intentionem exigentis; nam tale iuramentum non communiter exigitur, ut supponitur in ipsa propositione, sed solum exigi de mandato Regis, qui hoc iubet, quia cognoverit, quod mediantè commendatione, vel mu-

munere tales criminosa promotiones solent fieri: & tunc praeditum crimen non est occultum, nam de ipso, vel de delincente iam verificatur praecessisse infamiam; aliàs non moveretur Rex tale edictum producere, per quod iure ad propalendam veritatem constringit; hucusque Filgueira. Vide N. Petrum ab Angelis de Iudic. 1. part. cap. 11. §. 2. ubi scitu dignissima ponit.

642 Si de reo loquamur, dicendum est, quod si sententia capitis timetur ex eius confessione, & Iudex legitime interrogat; quamvis ex D. Thom. teneatur reus veritatem fateri; & addunt plures, negandam esse illi absolutionem, si coram Iudice non fateatur crimen; tamen probabilis est opinio, quod si reus spem excusandi mortem habet, negare potest cum iuramento crimen: ita Stephanus à Sancto Paulo de iustit. & iure, tract. 4. disp. 10. dub. 4. & idem insinuat casu, quo sententia erit tiremis, mutilationes, & bonorum omnium confiscationem, & sicut post datam sententiam capitis, potest è carcere efugere, sic ut sententiam evitet, negare. Et sufficienter significatur restrictio ex hac circumstantia iuris naturalis conservandi vitam; & ideo dixit D. August. lib. 6. de mendac. cap. 13. *Non enim peccat quisquam dum vitat supplicium, sed tum facit aliquid dignum supplicio.* Haec invenies in Magist. Hozes in praesenti, num. 41. 42. & 43.

653 Qui quidem Author aliam

dubitationem proponit, num. 44. An videlicet dari absolutionem possit reo, & idem de teste; qui Iudici legitime interroganti veritatem negavit, aut zelavit restrictione pure mentali, absque obligatione redeundi coram Iudice, ut veritatem aperiat? Ad quod aliqui respondent, debere comparere, & dicere Iudici, quod scit, vel fecit; & dum non facit, in peccato gravi perseverat. Communiter verò sententia, & probabilior, ait Hozes, affirmative respondet: dum tamen sit in animo, quod si iterum legitime à Iudice de eo crimine interrogatur, veritatem dicere, & satisfacere parti, si forte laesa fuit; etsi ut hoc adimpleat, necesse sit, se retractare, debet id coram Iudice facere, ut fiat satis damnificato.

VIGESIMA NONA propositio.

URGENS METVS GRAVIS
est causa iuxta Sacramentorum administrationem simulandi.
Damnata.

EXPLANATIO.

644 **S**entiendum est, quod administrare fictè Sacramenta, hoc est, applicare veram formam Sacramentorum, sine intentione illa conficiendi, est illicitum; & sic, quod nulla causa honestari potest; quia ita declarat Innocent. Ratio: nam est mendacium, quod semper

batur: *Quia* (inquit) *unusquisque potest ius suum defendendo, in vasorem occidere, si res gravis sit.* Sed si ob qualitatem, seu gravitatem delicti, ait Hozes, non fovebat Ecclesia, id homicidium non fuit licitum, etiam si probabiliter tantum Iudex agebat: nam Iudex recte operatur, dum probabiliter operatur; & tanta violentia non est in ea circumstantia licita reo contra Ministros iustitiae. Si vero reus valide gaudebat Ecclesiae confugio: adhuc ait Magist. Hozes, num. 13. quod si aggressio contra satellitem fuit ex timore bene fundato mortis, quae securura ex reclusionem in carcere erat, permessa videtur occisio: si non, casus iudicatur in damnat. proposit. 32. comprehensus.

3. Non damnatur, quod quis possit defendere ius suum inchoatum aliis viis, quam occidendo.

972. 4. Quod, qui evidentem (ait Doctor Hebas) in iure inchoato, hoc est, ad rem laesus est, possit se à damnificatore occulte recompensare, non ad aequalitatem rei spectatae, sed iuxta valorem spei habitae, nec respectu extreme indigentis, aut graviter, nisi ipsius occasione in eandem miseriam lapsus sit.

TRIGESIMA QUARTA propositio.

LICET PROCURARE ABORTUM ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.
Damnata.

EXPLANATIO.

673. **S**entiendum est, quod ante fetus animationem, non licet procurare abortum, ut mulier deprehensa gravida, ne occidatur, aut infametur: quia ita declarat hic Innocent.

Ratio est: primo, nam est intrinsece malum, utpotè contra bonum speciei, & progressum individui rationalis, & reducitur ad homicidium.

674. Si autem foetus sit animatus, erit homicidium; & procurantes abortum foetus animati, sequuto effectu, ut ait Dian. 7. part. tract. 5. ref. 9. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 2. num. 68. incidunt in excommunicationem Sixti V. à qua per moderationem Gregorii XIII. Episcopus potest absolvere; si procurantes abortum sint Regulares, incidunt in illam, etiam non sequuto effectu, vide Dian. citat.

Si procurans sit vir, & homicidium sequatur, incurret irregularitatem, etiam in dubio facti, vide in Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 7. punct. 3. num. 45. sin-

singularem restrictionem huius poenae ad solos Clericos.

675. Secunda ratio damnationis, & meo videri propria est: quia praedicta propositio in praxi erat scandalosa, & obnoxia pluribus damnis in hac materia, cum sapissimè fornicariae, earumque complices, vel propinqui iudicarent talium foeminarum famam, & vitam periclitari; & passim obcaecati, abortum procurarent.

676. Non damnatur hic, praecipue ex vi huius secundae rationis, quod liceat abortum procurare: Primo, in casu opinionis asserentis, esse licitum, pharmacum praegnanti dare ad abortum foetus inanimati directe tendens, quando id ad matris periclitantis curationem necessarium iudicatur; ita Sanchez, lib. 9. de matrim. disp. 20. num. 9. & 10. & Dian. 3. part. tract. 5. resol. 11. & 5. part. tract. 14. ref. 90. & alii apud ipsos.

677. Ratio est: tum, quia aggressor iniustus est foetus; tum, quia foetus est pars ventris ante animationem. Et alias non est haec opinio obnoxia damnis, cum urgentia necessitatis communiter cognoscatur ex iudicio Medicorum: unde ipsemet Sanchez citatus in disp. etiam 9. num. 11. & Dian. hoc sequentes, opponuntur opinioni damnatae, & cum sit odiosum, non est extendendum.

678. 2. Non damnatur, quod si fama communitatis periclitaretur, sit licitum directe procurare abortum foetus inanimati: nam propositio loquitur de mulieris

praegnantis fama, ut advertit Lumbier: tum etiam, quia si praegnantis damna patitur à foetu aggressore, non est contra illam iniustus aggressor; utpotè culpa ipsius matris est foetus: & sibi imputet, quod quidem respectu communitatis, v. g. Conventus Monialium non militat, ut ex se patet. Et sic non videtur debere condemnationem ad eum casum extendi; ita Theologizatur Lumbier, num. 1887. & Torrecilla, num. 50. sed cum his Authoribus contrarium sentio (etsi non maneat haec opinio in damnatione inclusa) quia aliis mediis vitari potest infamia, ut impositis praecipis, & censuris, ne quid habitantes in Conventu de eo loquantur cum extraneis, aut domesticis: tum, quia ruinosum etiam est, & pro nobili familia aliqui extenderent.

679. 3. Non videtur hic damnari, nec contra rationem esse, quod si mulier per vim cognita fuit à viro, vel per artem demonis, possit abortum procurare, si praegnantis suspicatur, & eius de decus timetur; sed quia praesentem casum irresolutum pro practica reliquerunt, Lumbier, num. 1888. & Torrecilla, num. 56. nec ego resolvo: nam foetum innocentem indicabunt, & non iniustum aggressorem.

680. 4. Non damnatur procurare indirecte abortum, hoc est, assumere medicamenta directe ad salutem tendentia, ut venae scissionem, ventris purgationem, balnea, & c. ex quibus timetur,

quod indirectè abortus resultabit, & addit Hozes, num. 4. quod intelligitur hoc, etiam si foetus animatus sit, vide Curs. citat. à num. 64. in tom. 3.

Nec sufficit dicere, abortum, etsi volitum non sit, voluntarium tamen est, cum causetur liberè, & per media liberè posita? Ad quod Lumbier respondet, esse voluntarium phisicè, non moralitè: nam in ordine ad mores non reputantur voluntarii effectus coacti, & præter intentionem, quando eorum causa à ratione, & iusto iure ponitur.

681 5. Non damnatur, quod sit licitum, consilium præbere foeminae, ad se occidendum paratæ, eo quod timet prænantem apparere, vt abortum procuret; quia hoc non est procurare abortum, vel consilium absolutè de illo dare, vel approbare, quod sit licitum; sed supponendo, illicitum esse, suadere minus malum, quod communiter docetur esse consilium sanum, si aliud efficax non suppetit: maximè, si minus malum in maiore, quod perpetrandum erat, includitur, sicut in præsentis casu esset, vt consideranti patebit; sed cautè in hoc procedendum est, vide hæc, & alia apud Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 11. & Dian. part. 7. tract. 5. resol. 29. & Magist. Hozes, num. 14.

682 Et notandum cum Lugo de iustit. & iure, tom. 1. disp. 19. sess. 2. §. 2. num. 4. Eum consilium non esse absolutum, sed con-

ditionatum explicite, vel implicite, scilicet: *Si unum ex his facturus es, fac hoc minus, non illud gravius: quod quidem, ait ille, verissime, & rationabiliter consultatur: quia ex duobus malis, minus est eligendum.*

TRIGESIMA QUINTA propositio.

VIDETUR PROBABILE, OMNEM foetum, quandiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; & consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Damnata.

EXPLANATIO:

683 **F**rustraneum est, in hac propositione immorari, cum experientia ipsa evidens, & philosophia damnet eam.

684 Hæc propositio est error in philosophia, & proxima hæresis in Theologia: nam experientia constante, ante nativitatem foetus sentiunt matres in ventre motus illius vitales, & quod mortua matre, secatoque eius latere proditur vivus infans; & multò ante exitum formatur corpus: Et nihil spectat infusor animæ, nisi dispositionem corporis ad eius infusionem. Fides autem fatetur, quod Ioannes Baptista in utero exultavit. Iacob, & Esau in matris ventre luctati sunt. Ieremias

an-

ante nativitatem sanctificatus est. Quod etiam piè credimus de Matre Virgine, cuius etiam Conceptionem Sanctam Ecclesia celebrat. Et Christus animatus instanti suæ Conceptionis.

685 Vnde homicidium committit, qui abortum post congruens tempus causet, cuius flagitium fugiebat, qui talem somnavit propositionem; sed variè philosophatur in assignando tempus pro foetus animatione: nam alii asserunt, quod vir animatur in trigesimo die, foemina in quadragesimo quinto: alii dicunt, quod pendet à maiori, vel minori calore prænantis, quod plus, vel minus detineatur animatio. Communis vero opinio tenet, quod vir in quadragesimo die, foemina in octogesimo. Quomodo autem scietur, quando abortus fuerit foetus animati? Iudico, quod ad centum dies debet, vt certus haberi, in octogesimo die sub dubio, nisi vir fuerit foetus: nam datur opinio, quod ad nonagesimum quintum diem expectat foemina, vide Hozes, Torrecill. & alios.

TRIGESIMA SEXTA propositio.

PERMISSUM EST FVRARI, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Damnata.

EXPLANATIO.

686 **A**dvertendum in necessitate aliam esse extremam, aliam gravem,

& aliam quasi mediam inter extremam, & gravem. Extrema est illa in qua deficit aliquid ad vitam, vel membri conservationem, vt victus necessarius, aut medicamentum ad curationem infirmitatis, quæ periculum affert perdendi vitam, membrum, sive sensum. Et hæc extrema dicitur, quia est respectu maioris boni temporalis, nimirum vitam.

687 Et non requiritur, ait Filgueir. hic, ad extremam necessitatem, quod homo illicò sit moriturus; sed sufficit, quod ex eo probabiliter mors sit ipsi pertimescenda: vt colligitur ex Ang. Præceptore D. Thom. in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 4. ad 4.

Necessitas gravis est, quam patiuntur, qui ad suum statum necessariis carent, vel ex qua periculum imminet amittendi honorem, aut famam, vel officia, aut dignitatem, vel patiendi longam infirmitatem, magnam famem, aut nuditatem.

688 Necessitas autem media, quæ gravissima ab aliis appellatur est illa, ex qua timetur privatio alicuius boni naturæ communis, vt libertatis, vel illius famæ, quæ naturæ humanæ inest, & perditur per positivam infamiam, vel sanitatis in perpetuum: idem est dicendum de quolibet malo, quod affert periculum in extremam necessitatem incidendi. Quæ omnia videnda sunt in Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 5. punct. 3. numer. 30. & 38. hoc supposito.

Sen-